

Národný
projekt

ŠANCA NA NÁVRAT

O projekte

Názov národného projektu: Šanca na návrat

Operačný program: OP Ľudské zdroje

Hlavný cieľ: u osôb vo výkone trestu odňatia slobody znížiť riziká sociálneho vylúčenia a zvýšiť kompetencie pri uplatnení sa na trhu práce, za účelom minimalizovania rizika opakovaného páchania trestnej činnosti a obmedzenia vzniku možných krízových situácií

Žiadateľ: Generálne riaditeľstvo Zboru väzenskej a justičnej stráže

Partneri: vybraných desať ústavov na výkon trestu odňatia slobody, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej „ÚPSVR“)

Rozpočet (alokácia): 14 082 772,10 EUR

Dĺžka realizácie: 10/2018 – 09/2023 (60 mesiacov)

Kľúčový merateľný ukazovateľ: 3 600 osôb, ktoré využili inovatívny systém komplexnej podpory odsúdených osôb na plynulý prechod do občianskeho života a/alebo opatrenia na vykonávanie služieb sociálneho začlenenia. K 09/2023 bol počet týchto osôb 3 820.

Personálne zabezpečenie: prvú skupinu tvorili psychológ, sociálny pracovník a pedagóg (príslušníci Zboru väzenskej a justičnej stráže, ďalej „ZVJS“) a sociálny kurátor-metodik (zamestnanec partnera ÚPSVR). Celkovo išlo o 50 osôb, ktoré pôsobili priamo vo výkone trestu odňatia slobody vo výstupných oddieloch (ďalej „VODD“) v desiatich partnerských ústavoch. Z uvedeného počtu 20 pedagógov pôsobilo na projekte na polovičný úväzok. Druhú skupinu tvorili riešitelia odborného tímu, medzi ktorými boli experti z praxe (nielen priamo z penitenciárnej oblasti, ale aj z mimovládneho sektora) a z akademického prostredia (celkovo 21 osôb, z toho 6 osôb na polovičný úväzok). Treťou skupinou boli špecialisti projektového manažmentu (celkovo 12 osôb, z toho 1 osoba na polovičný úväzok). Riešitelia odborného tímu a špecialisti projektového manažmentu (príslušníci a zamestnanci ZVJS) pôsobili na GR ZVJS. Na ÚPSVR dohliadala na chod projektu a jeho implementáciu 1 osoba, manažér metodického riadenia ÚPSVR. Každá z vyššie uvedených osôb mala rovnocenný význam pri zabezpečení úspešnej implementácie projektu a vzájomne intenzívne spolupracovali.

Vedeli ste, že?

Na Slovensku je celkovo 18 ústavov na výkon trestu odňatia slobody a ústavov na výkon väzby, z toho 10 ústavov na výkon trestu odňatia slobody (ÚVTOS) a 8 ústavov na výkon väzby a výkon trestu odňatia slobody (ÚVV a ÚVTOS). Najstarším väzenským zariadením je ÚVTOS a ÚVV Leopoldov, ktorý bol prestavaný z pôvodnej historickej pevnosti Leopoldov na väznicu v roku 1855. Kapacitne najväčším je ÚVTOS Hrnčiarovce nad Parnou s celkovou kapacitou 1 433 odsúdených osôb, v ktorom bolo k 30/09/2023 umiestnených 1 182 odsúdených osôb, čo predstavovalo využitie kapacity ústavu v danom čase na 82,5 %.

0 partnerských ústavov

Z hľadiska vecného zamerania, charakteru aktivít a geografickej polohy bolo do projektu vybraných 10 ústavov ZVJS. Takmer vo všetkých VODD sa pracuje s odsúdenými mužmi, iba vo VODD v Sučanoch s mladistvými odsúdenými a dospelými ženami a vo VODD v Nitre-Chrenovej s odsúdenými ženami, pričom sú zohľadnené aj geografické a štrukturálno-kapacitné špecifiká. Zastúpené sú všetky stupne strázenia.

Partnerské ústavy	Vonkajšia diferenciácia (stupeň strázenia)	Cieľová skupina	Celková kapacita	Kapacita VODD
ÚVTOS Hrnčiarovce nad Parnou	minimálny	muži	1 433	40
ÚVTOS a ÚVV Ilava	stredný, maximálny	muži	847	42
ÚVTOS a ÚVV Leopoldov	stredný, maximálny	muži	1 408	31
ÚVTOS Nitra-Chrenová	minimálny, stredný a maximálny	ženy (+ mladistvé)	349	12
ÚVTOS Želiezovce	minimálny, stredný	muži	690	20
ÚVTOS Banská Bystrica-Kráľová	stredný	muži	753	26
ÚVTOS pre mladistvých Sučany	minimálny	mladiství muži, ženy	517	29 (25 mužov + 4 mladiství)
ÚVV a ÚVTOS Prešov – OVT Sabinov	minimálny	muži	381	13
ÚVV a ÚVTOS Košice	stredný	muži	765	12
ÚVTOS Košice-Šaca	minimálny, stredný + zdrav. postihnutie	muži	804	40
SPOLU			7947	265

K 30/09/2023 bolo v slovenských väzniciach 9 992 odsúdených a obvinených osôb, čo predstavovalo 184 osôb na 100 000 obyvateľov. Slovenské väznice boli naplnené na 86,5 % z celkovej kapacity 11 558 miest. Z uvedeného počtu vykonávalo trest odňatia slobody 8 518 osôb, obvinených bolo 1 474 osôb. Z celkového počtu osôb vykonávajúcich trest odňatia slobody bolo 5 401 osôb odsúdených opakovane, čo predstavuje 63,40 % penitenciárnych recidivistov vo výkone trestu odňatia slobody.

Zdroj: www.prisonstudies.org; www.zvjs.sk/statistics

Vedeli ste, že?

Materiálno–technické a prevádzkové zabezpečenie výstupného oddielu

VODD je zriadený v ubytovni odsúdených osôb a stavebne je prispôsobený potrebám zaobchádzania s nimi. V každom partner-skom ústave je zriadený jeden VODD.

Cieľom pobytu odsúdených osôb vo VODD je ich príprava na návrat do bežného života z ústavného režimu, s dôrazom na maximálnu možnú elimináciu ústavného prostredia (prizonizácia, inštitucionalizácia, ideologizácia) s potenciálnymi dôsledkami po prepustení (napr. senzorická deprivácia a pod.). Prioritou je zároveň posilňovanie protektívnych a eliminácia rizikových faktorov recidívy trestnej činnosti.

Uvedené je zohľadnené aj pri „Štandardoch penitenciárneho zaobchádzania s odsúdenými vo výstupných oddieloch“, ktoré popisujú aj materiálne, technické a priestorové štandardy prevádzky VODD. Boli vytvorené odborným tímom NP ŠNN a schválené Riadiacim výborom NP ŠNN v 05/2022. Obsahujú 12 kritérií a stanovujú napr. samostatné umiestnenie VODD od iných priestorov, jeho obytnú/podlahovú plochu a dispozičný priestor, počet miestností VODD, počet odsúdených osôb na 1 ubytovaciu jednotku a i. Štandardy podporujú rôznymi spôsobmi zvýšenú intenzitu odborných intervencií vo VODD a prenos zodpovednosti od ústavného/väzenského prostredia smerom k odsúdeným osobám (režim, samoobslužné činnosti a pod.).

Fotografie vybraných častí VODD po rekonštrukcii

Vedeli ste, že?

Diferenciačná skupina „VO“ (výstupný oddiel) existovala už v časoch prvej Československej republiky v podobe tzv. prechodného ústavu trestného (§16 ods. II. zákon č. 116/1919), v ktorom bola trestaná osoba pod miernejším dohľadom a mala si v ňom zvykať na slobodnejší pohyb i voľnejšiu prácu. V prípade, že by sa odsúdená osoba dopustila disciplinárneho priestupku, mohla komisia nariadiť návrat do ústavu, v ktorom si predtým osoba odpykávala trest odňatia slobody. Formálne označenie diferenciačnej skupiny „VO“ sa oficiálne začalo používať až v roku 2005 prijatím nového zákona o výkone trestu odňatia slobody č.475/2005. Od roku 2005 ešte neboli výstupné oddiely fyzicky zriadené ako samostatné ubytovacie jednotky, a preto prebiehalo zaobchádzanie s takto zaradenou osobou individuálne so zameraním na prípravu na plynulý prechod do občianskeho života. Osoba však ostala aj naďalej fyzicky umiestnená v kolektíve ostatných odsúdených osôb s inými diferenciačnými skupinami.

Nástroje

■ IAPSZ (Individuálny akčný plán sociálneho začlenenia)

Plánovací a hodnotiaci nástroj pre sociálneho pracovníka, psychológa a sociálneho kurátora-metodika pri práci s odsúdenými osobami. Cieľom nástroja IAPSZ je zachovanie nadväznosti efektívnych intervencií poskytovaných vo väzenskom prostredí konkrétnej odsúdenej osobe s intervenciami poskytovanými po prepustení. Je kľúčovým a dominantným prvkom smerujúcim k efektívnej resocializácii. V mesiaci máj 2021 sme prepojili politiky penitenciárnej a postpenitenciárnej starostlivosti aj prostredníctvom digitalizácie IAPSZ. Zaškolili sme pracovníkov 46-tich úradov práce, sociálnych vecí a rodiny, ktorí nám poskytujú spätnú väzbu a informácie o osobách po prepustení z VTOS. Od digitalizácie nástroja bolo vytvorených 2 046 IAPSZ, z ktorých evidujeme spätnú väzbu u 1 318 prepustených osôb.

■ HRON (Hodnotenie rizika opakovaného násillia)

Skríningový nástroj na hodnotenie rizika nebezpečnosti vážnej ujmy pre spoločnosť zisťuje nebezpečnosť hodnotenej osoby pre spoločnosť bezprostredne po prepustení (orientuje sa najmä na osoby odsúdené za násilnú trestnú činnosť). Bol pilotne overovaný a obsahuje 15 položiek.

■ CRA (angl. Crime Risk Assessment)

Nástroj na hodnotenie rizika recidívy trestnej činnosti zisťuje resocializačnú prognózu, resp. riziko, že hodnotená osoba sa dopustí nového trestného činu do dvoch rokov od prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody. Nástroj bol trikrát pilotne overovaný, obsahuje 6 sekcií (38 položiek) a hodnotenie vytvárajú 5 hodnotitelia.

■ IN (Indikačný nástroj)

Skríningový nástroj určený na indikáciu/zaraďovanie odsúdených osôb do vybraných špecializovaných resocializačných a výchovných vzdelávacích programov. Bol pilotne overovaný a obsahuje 5 položiek pre každý program.

■ Triediaci mechanizmus

Cieľom nastavenia základného rámca triediaceho mechanizmu je umiestniť odsúdené osoby do VODD z pohľadu:

- ich schopností a možností sociálneho začlenenia,
- ich uplatnenia sa na trhu práce,
- predikcie sociálneho zlyhania a identifikácie rizík a určenia potrieb.

Rámec triediaceho mechanizmu je základným prvkom v postupe umiestňovania odsúdených osôb do VODD, ktorý posudzuje príslušná umiestňovacia komisia a schvaľuje riaditeľ daného ústavu. Jedným z dôsledkov novovytvoreného „Základného rámca triediaceho mechanizmu na účely umiestňovania odsúdených osôb do VODD“ je ich umiestňovanie do VODD v maximálnej možnej miere v súlade s ubytovacími kapacitnými možnosťami. Prioritou je umiestňovanie najmä osôb vykazujúcich stredné a/alebo vysoké riziko recidívy trestnej činnosti a sociálneho zlyhania.

Pred zavedením CRA do ostrej prevádzky sa v ZVJS používal nástroj s názvom „Hodnotenie rizika sociálneho zlyhania“ (ďalej len „HRSZ“), ktorý vytvorila

pracovná skupina pod vedením odboru výkonu väzby a výkonu trestu GR ZVJS. Ide o revíziu kanadského nástroja LSI – R. V danom čase (2009) slovenský nástroj obsahoval 13 položiek (pôvodný kanadský mal položiek 54). Na základe miery určeného rizika sociálneho zlyhania sa následne stanovovala úroveň resocializačnej prognózy do troch stupňov (priaznivá, menej priaznivá a nepriaznivá). HRSZ sa využívalo na národnej úrovni celoplošne vo všetkých väzenských zariadeniach do 01/2021 odkedy vstúpil v platnosť Rozkaz ministra spravodlivosti Slovenskej republiky č. 8/2020, ktorým sa mení a dopĺňa RMS č. 16/2015 o zaobchádzaní s obvinenými a odsúdenými v znení neskorších predpisov, podľa ktorého CRA nahradilo HRSZ.

Vedeli ste, že?

Resocializačné a výchovné vzdelávacie programy

Jednou z primárnych úloh projektu bola tvorba, praktická implementácia, pilotné overovanie a následná evaluácia skupiny resocializačných a výchovných vzdelávacích programov. V rámci projektu sme vytvorili dve skupiny štandardizovaných resocializačných a výchovných vzdelávacích programov:

Základný resocializačný a výchovný vzdelávací program (ďalej len „ZRaVVP“) s názvom „*Základný balík*“ je preventívny a informatívny program, ktorý sa realizuje pre odsúdené osoby vo VODD. Jeho hlavným cieľom je naučiť a rozvíjať v odsúdených osobách vedomosti, schopnosti, zručnosti, návyky a motívy z rôznych oblastí života (sebapoznanie, sociálna komunikácia, rodinné vzťahy, zamestnanosť, finančná gramotnosť, závislosti, právo) so zámerom viesť v budúcnosti život bez kriminálneho správania. ZRaVVP obsahuje sedem modulov. Každý modul má rozsah minimálne 8 hodín a pozostáva z kombinácie teoretickej a praktickej prípravy, pričom nosná časť spočíva v praktickej príprave. Celkový rozsah (súčet časovej dotácie jednotlivých modulov) je 56 - 72 hodín. ZRaVVP musí absolvovať každá odsúdená osoba umiestnená do VODD od 01/04/2020.

V období pilotného overovania ZRaVVP od 01/10/2019 do 31/07/2020 absolvovalo ZRaVVP 274 odsúdených osôb, z toho 141 osôb v rozsahu zodpovedajúcom štandardom v počte (minimálne) 56 hodín. Od 01/08/2020 do 30/09/2023 absolvovalo ZRaVVP 2 167 odsúdených osôb, z nich 1 543 v plnom rozsahu.

Špecializované resocializačné a výchovné vzdelávacie programy (ďalej len „ŠRaVVP“) sú obsahovo detailne spracované, explicitne tematicky vyhranené programy (zamerané na jeden vybraný kriminogénny faktor). Ich hlavným cieľom je vytvoriť, prehĺbiť a posilniť u odsúdených osôb vedomosti, schopnosti, zručnosti, návyky a motívy z konkrétnej oblasti života, ktorá im je indikovaná ako žiadúca vzhľadom na rizikové faktory a potreby ovplyvňujúce recidívu páchania trestnej činnosti a sociálne zlyhanie. V priebehu implementácie projektu bolo vytvorených 9 ŠRaVVP: *Finančná gramotnosť*, *Zamestnanosť*, *Život v komunite* (pre odsúdené osoby pochádzajúce zo segregovanej komunity), *Reštart* (pre osoby vykazujúce znaky závislosti), *Rodina a vzťahy*, *Rozdielnosť nás spája* (pre osoby vykazujúce znaky radikalizácie a/alebo extrémizmu), *Druhá šanca* (pre odsúdených mužov dopúšťajúcich sa násilia v partnerských vzťahoch), *Chcem sa zmeniť* (pre mladistvých páchatel'ov) a *Šanca pre psie oči*.

Zámerom je, aby sa štandardizované a pilotne overené ŠRaVVP realizovali pre odsúdené osoby umiestnené v rôznych oddieloch výkonu trestu odňatia slobody. Podrobnosti konkrétnych ŠRaVVP upravujú „Štandardy špecializovaných resocializačných a výchovných vzdelávacích programov“. Pre ilustráciu uvádzame priebeh pilotného overovania realizovaných špecializovaných programov v tabuľke nižšie. Pilotne sme v procese implementácie projektu overili 8 ŠRaVVP (niektoré z nich dvakrát). Na zabezpečenie pilotného overovania bolo obsadených 50 lektorských pozícií.

Vedeli ste, že?

Traja odsúdení muži z partnerského ústavu ÚVTOS a ÚVV Leopoldov, ktorí sa zapojili do podaktivity Informačno-poradenské služby pre špecifické skupiny (viď. nasledujúca strana), získali v rámci daného vzdelávania úradné certifikáty – „Potvrdenia o ovládaní slovenského jazyka na úrovni A1 na základe jazykového auditu“. Jazykový audit pozostával z ústnej a písomnej skúšky, ktorú absolvovali odsúdení muži dňa 27. apríla 2021. Certifikáty udelila Vzdelávacia akadémia J. A. Komenského, s. r. o. – V. A. J. A. K. - pobočka Trnava.

Ide o finančne náročný certifikát, na ktorý musí mať odsúdená osoba naštrené vlastné finančné zdroje, z tohto dôvodu sme pyšní na to, že sa našli aspoň tri odsúdené osoby z tých, ktorí absolvovali vyššie uvedené vzdelávanie a zadovážili si ho.

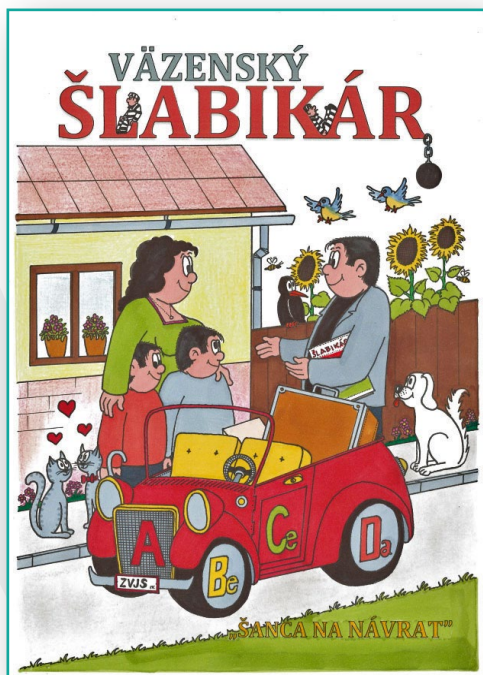
Názov	Dĺžka trvania v mes.	Čas. rozsah v hod.	ÚVTOS/ ÚVTOS a ÚVV	Účastníci/ absolventi	Pilotné overovanie
Reštart	6	300	Hrnčiarovce nad Parnou	15/12	06/2020 – 03/2021
Reštart	6	220	Leopoldov	15/12	05/2021 – 10/2021
Život v komunite	6	250	Nitra–Chrenová	15/9	08/2020 – 06/2021
Život v komunite	6	250	Košice–Šaca	15/15	05/2021 – 10/2021
Finančná gramotnosť	4	216	Želiezovce	15/11	05/2021 – 09/2021
Finančná gramotnosť	4	216	Košice mesto	15/12	05/2021 – 09/2021
Zamestnanosť	4	216	Sabinov	15/11	06/2021 – 09/2021
Zamestnanosť	4	216	Sučany	15/11	05/2021 – 08/2021
Rodina a vzťahy	4	216	Banská Bystrica–Kráľová	15/13	06/2021 – 09/2021
Rodina a vzťahy	6	216	Sučany	15/15	02/2023 – 08/2023
Šanca pre psie oči	3	180	Leopoldov	2/2	06/2020 – 12/2020
Šanca pre psie oči	3	180 + 33	Leopoldov	2/2	02/2021 – 05/2021
Šanca pre psie oči	3	180 + 33	Leopoldov	2/2	11/2021 – 03/2022
Chcem sa zmeniť	6	65	Sučany	8/8	02/2022 – 05/2022
Druhá šanca	6	150	Hrnčiarovce nad Parnou	10/9	04/2022 – 09/2022

Informačno-poradenské služby pre špecifické skupiny

Informačno-poradenské služby pre špecifické skupiny sa zameriavajú na prácu s odsúdenými osobami s viacsobným znevýhodnením. Jazyková bariéra predstavuje nielen zásadnú prekážku v procese zaobchádzania s osobou, ktorá neovláda cudzí jazyk, ale v súbehu s nedostatkom rodinných väzieb a kontaktu s vonkajším svetom je rizikovým faktorom pri sociálnej reintegrácii prepustených osôb. Služby sa venujú aj odsúdeným osobám, ktoré nemajú elementárnu komunikačnú a numerickú gramotnosť (nevedia čítať, písať ani počítať). V rámci týchto služieb sme realizovali nasledovné opatrenia:

- preložili sme 1 807 normostrán dokumentov poskytujúcich základné informácie o VTOS do najviac frekventovaných jazykov – ukrajinčiny, maďarčiny, rumunčiny, angličtiny, nemčiny, francúzštiny, ruštiny, španielčiny a bulharčiny. Výberu jazykov predchádzala dôsledná analýza počtu väznených cudzincov za obdobie rokov 2014 až 2018;
- vytvorili sme nezávislý modulárny kurz „Slovenský jazyk pre cudzincov a gramotné osoby inej ako slovenskej národnosti, ktoré neovládajú slovenský jazyk“ (úrovne A1, A2, B1, B2). Zrealizovali sme 15 kurzov, ktoré absolvovalo 88 účastníkov;
- vypracovali sme metodiku kurzu „Vzdelávanie dospelých osôb (vrátane dospelých so špeciálnymi vzdelávacími potrebami) elementárnej komunikačnej a numerickej gramotnosti“ (moduly A, B, C, D). Zrealizovali sme 15 kurzov v počte 59 účastníkov.

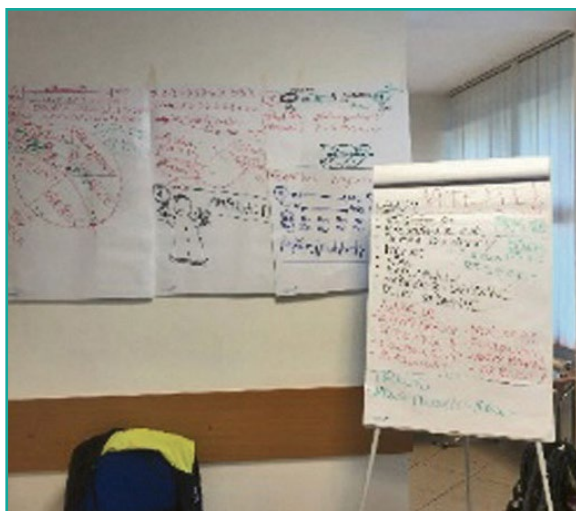
Vzdelávanie pracovníkov

Vzdelávanie pracovníkov prebiehalo na báze pravidelných stretnutí formou školení, seminárov, výcvikov, či workshopov. Ich cieľom bolo okamžité zaraďovanie inovatívnych prvkov do praxe a posilňovanie existujúcich poznatkov a zručností, a tiež výmena príkladov dobrej praxe z VODD. Za dôležité tiež považujeme spomenúť semináre s medzinárodnou účasťou (úvodný a záverečný), ktoré boli realizované v Bratislave. Ich cieľom bolo priblížiť odborníkom a širokej verejnosti stanovené ciele a dosiahnuté výsledky v projekte.

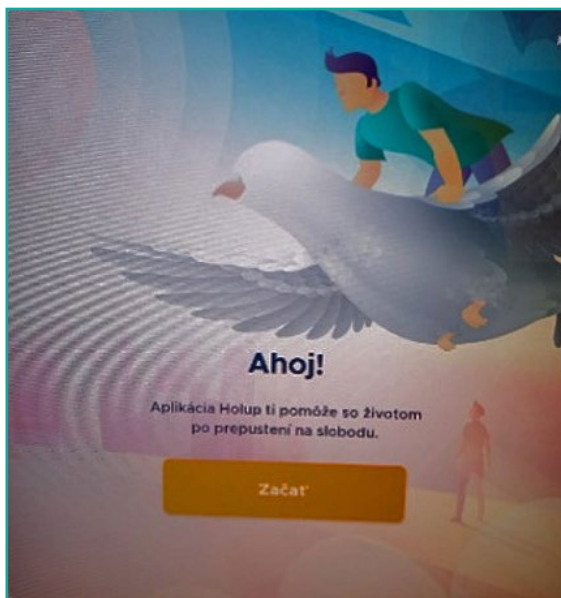
Vybrané špecializované vzdelávanie

Okrem vyššie uvedených vzdelávacích aktivít prebehli aj špecializované školenia a semináre realizované kombináciou nadobúdania teoretických poznatkov s formami zážitkových techník v nasledovných oblastiach: právne aspekty, závislosti, zamestnanosť, rodina a vzťahy odsúdených osôb, finančná gramotnosť, prepojenie penitenciárnej a postpenitenciárnej starostlivosti, vedenie skupín a konflikt v skupine. Najkomplexnejším školením, ktoré absolvovali zamestnanci a príslušníci projektu bol 60 hodinový vzdelávací výcvik „Motivačné rozhovory“, po ukončení ktorého získali certifikát. Ide o medzinárodný poradenský prístup zameraný na podporu hľadania vnútornej motivácie ku zmene správania. Výcvik prebiehal prostredníctvom zážitkových metód ako práca v skupine, nácvik modelových motivačných rozhovorov pri rôznych životných situáciách a pod.

HOLUP (Kiosková a mobilná aplikácia)

Digitálna aplikácia HOLUP je určená odsúdeným osobám umiestneným vo VODD. Nainštalovaná je v bezpečnostnom dotykovom kiosku, ktorým disponuje všetkých 10 partnerských ústavov. Názov HOLUP je skratkou obsahu aplikácie (Hovoríť O Ľuďoch, Ubytovaní, Práci) a zároveň upozorňuje na nedokonalosť, chybu, preklep či prešľap, ktorý môže stretnúť každého z nás bez rozdielu. Cieľom aplikácie je:

- naučiť odsúdené osoby používať súčasné informačné technológie,
- motivovať a podporiť zvládanie typických životných situácií po prepustení (možnosť nájsť si ubytovanie alebo zamestnanie),
- uľahčiť administratívnu záťaž personálu ZVJS od niektorých úkonov, ktoré je možné nahradiť elektronickými nástrojmi (písanie životopisu, rôzne rady a tipy súvisiace so životom po prepustení a pod.).

Zo štatistického sledovania nám vyplýva, že všetky odsúdené osoby využívajú kiosk každý tretí deň a jedna tretina z nich každý deň.

Osoba prepustená z VTOS môže aj naďalej využívať výhody HOLUP-a a to vo forme mobilnej aplikácie s rovnakým názvom.

Považujeme za dôležité spomenúť medzinárodné ocenenie Prison Achievement Award, ktoré sa udeľovalo 12. výročným valným zhromaždením EuroPris v Berlíne 5. júna 2023 za najinovatívnejšie projekty vo väzenských a nápravných zariadeniach. Zhromaždenia sa zúčastnilo 37 projektov zo 17. krajín, pričom ústav Ilava sa umiestnil medzi piatimi najlepšími so svojou nomináciou „Aplikácia projektu Šanca na návrat v Ústave na výkon trestu odňatia slobody a Ústave na výkon väzby Ilava“, čo považujeme za významné ocenenie našej doterajšej práce.

Vedeli ste, že?

Mosty

„Mosty“ predstavujú prepojenie penitenciárnej a postpenitenciárnej starostlivosti s cieľom zefektívniť resocializáciu po prepustení odsúdených osôb z výkonu trestu odňatia slobody a ich sociálne začlenenie ako sociálne znevýhodnených a zraniteľných osôb. Prínosom je podpora „riadneho života“ bez páchania trestnej činnosti, a tým aj bezpečnejšia spoločnosť. Hlavnou víziou platformy „Mosty“ je

vybudovanie spolupráce s relevantnými subjektami z verejného, súkromného a mimovládneho sektora, čím sa buduje efektívne prepojenie penitenciárnej a postpenitenciárnej starostlivosti. Túto úlohu zastrešoval hlavne sociálny kurátor-metodik. Od začiatku realizácie projektu k 09/2023 sociálni kurátori-metodici poskytli celkovo intervencie pre 3 590 klientov.

V období od 10/2019 do 09/2023 bolo zrealizovaných celkovo 114 pracovných stretnutí (online/prezenčne) s 57 spolupracujúcimi organizáciami. Prostredníctvom vybraných subjektov môže odsúdená osoba nadobudnúť pracovné skúsenosti v spolupráci so zamestnávateľmi, rozvíjať pracovné zručnosti s možnosťou zamestnania v sociálnych podnikoch, riešiť závislosť v organizáciách poskytujúcich pobytové resocializačné programy, ambulantné programy a programy poskytovania zdravotnej starostlivosti (zameraných na látkové

a nelátkové závislosti) v zdravotníckych zariadeniach, alebo obnoviť sociálne väzby a integrovať sa do komunity v spolupráci s obcami/mestami a cirkvami.

Za účelom trvalej udržateľnosti projektu bola vytvorená digitalizovaná anonymizovaná databáza pre výber a zamestnanie odsúdených osôb po prepustení v sociálnych podnikoch. K 09/2023 prejavilo 287 odsúdených osôb záujem o možnosť zamestnať sa v niektorom zo 48-tich sociálnych podnikov, ktoré s nami spolupracujú. 14 odsúdených osôb riešilo svoje aktuálne potreby prostredníctvom obcí/miest, do ktorých sa po výkone trestu vracali. 9 osôb riešilo svoju závislosť po skončení trestu v niektorom z vyššie uvedených zariadení.

Okrem týchto línií sme v kontexte inklúzie relevantných projektov spolupracovali s ďalšími národnými projektami ako napr.: Bezplatné dlhové poradenstvo, Rodinné poradne, Nestrať prácu – vzdelávaj sa.

V období od 02/2023 do 09/2023 v rámci pilotného overovania vzdelávania odsúdených osôb ako záujemcov o zamestnanie („ZoZ“) prostredníctvom NP „Nestrať prácu – vzdelávaj sa“ bolo zaevidovaných do evidencie ZoZ celkovo 17 odsúdených osôb.

Z toho 14 prejavili záujem o vzdelávanie počas VTOS. V uvedenom období vzhľadom na nedostatok finančných prostriedkov bolo schválených ÚPSVR 7 žiadostí o vzdelávanie odsúdených osôb, ktoré počas výkonu trestu odňatia slobody úspešne absolvovali kurz na obsluhu motorových vozíkov.

O následnú starostlivosť po prepustení z výkonu trestu prostredníctvom resocializačných alebo liečebných programov pre užívateľov návykových látok prejavujú odsúdené osoby záujem už počas výkonu trestu odňatia slobody. Aj vďaka NP ŠNN disponuje ZVJS deviatimi uzatvorenými dohodami o spolupráci s uvedenými druhmi zariadení, medzi ktorými sú Centrá pre deti a rodinu, Centrá pre liečbu drogových závislostí, zariadenia poskytujúce ambulantnú alebo ústavnú starostlivosť.

Vedeli ste, že?

Publicita

Vzhľadom k tomu, že NP ŠNN bol jedným z rozsiahlych a náročných projektov v portfóliu ZVJS, ktorý bol zameraný na proces zaobchádzania, rozhodli sme sa v rámci komunikačnej stratégie cielene propagovať projekt pre vybrané cieľové skupiny prostredníctvom vhodných komunikačných kanálov v priebehu jeho implementácie. Zamerali sme sa pri tom na personál ZVJS, odbornú i širokú verejnosť a v neposlednom rade na väznené osoby a ich blízkych.

V rámci realizácie koncepcie komunikačnej stratégie projektu boli s cieľom jeho propagácie a preliminárnych resp. koncových výsledkov spracované a publikované výstupy vo forme:

- stručných aktualít na web stránky projektu (celkom 196), web stránke ZVJS (81), web stránke ÚPSVR (21), na sociálnych sieťach (25);
- tlačových správ v elektronických médiách (49), v televízii TA 3 (1), v RTVS (1), vystúpenia v televíznych spravodajských reláciách v RTVS a TV JOJ (6) a rozhlasovej relácii RTVS – Rádio Slovensko (2), Rádio Lumen (1), v podcaste TV JOJ a Denníka SME (2), reportáže o NP ŠNN v televíznych spravodajských reláciách TA 3 a RTVS (3) a spolupráce na tvorbe televízneho dokumentu pre RTVS (1);
- 2,5 minútového videa pre odbornú verejnosť (Facebook, Instagram, YouTube) a 2,5 minútového videa pre sociálne podniky (YouTube);
- popularizačných a odborných článkov v časopise „Slovenské väzenstvo“ (21) a „České vězeňství“ (1), väzenskom časopise (3) a iných externých periodikách (4), dokonca aj od externých autorov (7);
- vystúpení na domácich a zahraničných vedeckých konferenciách (29), vedeckých článkov v časopisoch a zborníkoch (4), odborného zborníka (1), informačnej brožúry (3) a vedeckej monografie (1).

Kľúčové výstupy

Realizácia projektu prebehla so zameraním na hlavnú aktivitu, ktorou bola „Resocializácia a aktívne začlenenie občanov vo výkone trestu odňatia slobody do spoločnosti, na trh práce a zlepšenie ich prístupu k sociálnym službám“. V súvislosti s ňou sme sa v projekte zamerali na čiastkové ciele/podaktivity, prostredníctvom ktorých sme naplňali kľúčové výstupy.

Zhrnutie kľúčových výsledkov jednotlivých podaktivít projektu k 09/2023:

1. **riadiaci výbor** – od jeho zriadenia začiatkom roka 2019 zasadal v pravidelných polročných intervaloch. Zasadnutia boli realizované prezenčnou alebo online formou (z dôvodu protiepidemiologických opatrení). Schvaľoval/bral na vedomie dokumenty vytvárané v zmysle projektového zámeru;
2. **informačno-poradenské služby vo VODD** – zriadili sme 10 VODD ako samostatný oddelený priestor. Vytvorili sme 4 nástroje na diferenciaciu odsúdených osôb a identifikáciu ich rizík a potrieb. Vytvorili sme Štandardy penitenciárneho zaobchádzania s odsúdenými vo výstupných oddieloch, Štandardy Základného balíka a Metodiku prípravy a hodnotenia individuálneho akčného plánu sociálneho začlenenia. Vypracovali sme Analýzu vzdelávacích potrieb pre výkon všetkých informačno-poradenských činností vo výstupných oddieloch a Minimálne štandardy vzdelávacieho programu pre personál pracujúci vo výstupných oddieloch. V rámci VODD sme inštalovali 10 informačných kioskov pre odsúdené osoby s novou aplikáciou HOLUP a vytvorili intranetovú stránku pre personál;
3. **RaVVP** – vypracovali sme špecifické štandardy pre všetky vytvorené RaVVP pre budúcich verejných a neverejných poskytovateľov služieb a taktiež systém akreditačného mechanizmu, zároveň sme vytvorili 9 ŠRaVVP, z ktorých sme pilotne overili 8 (niektoré dvakrát) a 1 ZRaVVP;
4. **informačno-poradenské služby pre špecifické skupiny** – zrealizovali sme 30 kurzov, ktorých sa zúčastnilo 147 účastníkov (viď. str. 7);
5. **evaluácia projektu a jednotlivých aktivít** prebiehala priebežne, pričom súhrnná evaluačná správa bola vypracovaná v 09/2022. Odsúdené osoby umiestnené vo VODD prechádzali hodnotením, ktoré bolo zamerané na zlepšenie/zhoršenie vzhľadom na sledované parametre pred absolvovaním intervencie a po jej absolvovaní.

Hlavným merateľným ukazovateľom k aktivitám projektu bol počet osôb, ktoré využili nové, inovatívne služby na vykonávanie služieb sociálneho začlenenia. Ich počet bol stanovený na 3600 osôb k 09/2023. Uvedené sme naplnili a ku koncu projektu prešlo výstupným oddielom 3 820 odsúdených osôb.

Ukončením národného projektu Šanca na návrat aktivita jeho personálu nekončí. V 06/2023 bol Komisiou pri Monitorovacom výbore pre Program Slovensko 2021-2027 schválený zámer národného projektu „Šanca na návrat 2“ pre Cieľ 4 (Sociálnejšia a inkluzívnejšia Európa vykonávajúca Európsky pilier sociálnych práv) politiky súdržnosti EÚ. Hlavnou aktivitou projektu bude resocializácia, posilnenie kľúčových kompetencií a aktívne začlenenie fyzických osôb v nepriaznivej životnej situácii do spoločnosti, na trh práce a zlepšenie ich prístupu k sociálnym službám. Projekt bude v jeho pokračovaní rozšírený na celé územie Slovenska, čo znamená, že sa bude realizovať vo všetkých 18-tich ústavoch ZVJS.

Tretie vydanie.

Aktualizácia údajov: 09/2023

Národný projekt **ŠANCA NA NÁVRAT**

Radi by ste sa o projekte dozvedeli viac?

Korešpondenčná adresa

Generálne riaditeľstvo
Zboru väzenskej a justičnej stráže
Úsek projektu „Šanca na návrat“
Šagátova ul. č. 1
813 04 Bratislava

Web a e-mailový kontakt

Šanca na návrat (sancanavrat.sk)
sancanavrat@zvjs.sk
info@sancanavrat.sk

Bližšie informácie o výstupoch projektu nájdete na našej web stránke v dokumente Výstupná analýza v časti [„Dokumenty na stiahnutie“](#).

Tento projekt sa realizoval vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje.

www.esf.gov.sk
(www.employment.gov.sk, www.zvjs.sk)